

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja 10.— K. pol leta 5.— " četrt leta 2-50 " posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h . . . dvakrat . . . 12 " . . . trikrat . . . 10 " za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 22. septembra 1916.

Kdor prejme draginjsko doklado, naj najprej stori svojo stanovsko dolžnost ter poravna, oziroma obnovi naročnino na naš list!

Proti tretjemu milijonu.

Kdor piše seje, bo tudi pičlo žel; in kdor seje v obilnosti, bo tudi žel v obilnosti. II. Kor. 9, 6.

Izkaz o delu slovenskega učiteljstva v dobi vojne za »Rdeči križ«, za druge vojnopomožne svrhe in za vojna posojila, ki ga prijavljamo v današnjem listu, govori, da smo že daleč prekoračili drugi milijon in da se bližamo, kakortudi smo obloženi z vsemi križi in težavami tega strašno žalostnega in bednega življenja, z radodarnimi rokami tretjemu milijonu! In če smemo govoriti v priliki in podobi, rečemo, da bo kmalu zavojevana tudi ta trdnjava, kakor se je to morda zdelo nemogoče, ko so takoj ob izbruhu vojne naše napred. učiteljske organizacije na naš poziv položile prve svoj prvi tisočak na žrtvenik domovine in dale vse svoje članstvo na brezpogojno razpolago »Rdečemu križu«! — Ponosni smo na to, da je delo, ki smo ga mi izprožili, rodilo tako veličasten sad! Kakor vihra gre naše navdušenje naprej, neprestano žrtvujoče, s pritrjevanjem od lačnih ust z vseobvladajočim zgledom vabeče in čudeže ustvarjajoče — da, gre naprej in naprej, dokler ne pride do tiste ga srečnega konca, ki nam blesti v našem hrepenenju in pričakovanju! Kakor govori beseda:

Vse, karkoli hočete, da store ljudje vam, storite tudi vi njim! (Mat. 7, 12).

To je naše domovinsko delo doma! Če pomnožimo milijone kron z vinarji, pa še ne dobimo milijonov solz in znojnih kapelj in zdihov in upov, ki so spremeljevalci temu našemu delu: saj smo kon-

čno tudi mi ljudje z dušami in telesi! In tudi naši možje, sinovi, bratje, tovariši so na bojnem polju. In koliko jih nikoli več ne bo nazaj! Šli so, kamor jim je velel domovine ukaz, zdravje in življenje v njih, pa so padli do črne zemlje globlji! Žalost leži na naših srcih, in domovina joka nad izgubami, saj so bili oni sejanci semen domoljubja, požrtvovalnosti, poguma in junaštva — sami junaki v svojih civilnih službah, saj so zmagovali vso pezo beraštva in vsa bremena odgovornosti s pravim heroizmom! Kdor ne verjame, naj se odpove samo za eno leto svojemu sijaju in svoji mogočnosti, pa naj stopi z golim svojim življenjem sem dol v nižino naših eksistenc in videl bo, kaj se pravi živeti! Nikoli in nikogar nismo slepili z besedami in obljubami; pošteno smo delali in živeli, kakor je veličastna smrt naših junakov — naj-mogočnejši zgled dejanske domovinske ljubezni! Kakor govori beseda:

Veliko bolje je ne obetati, kakor po obljubi obljubljenega ne dati! (Pridig. 5, 4).

Temelj našemu delu je dolžnost, netivo pa mu je zavest, da delamo dobro zaradi dobrega. Iz dolžnosti in zavesti se je rodila naša borba za vsakdanji kruh. Črv se brani, pa bi se ne branil človek, četudi je učitelj?! Nekoč smo svoj stan prispodabljali sveči, ki uničuje sebe, da sveti drugim. To velja še današnji dan! Ali smo bili plačani s kruhom, s pohvalno besedo? Najgrša poteza v značaju socialno neizobraženega človeka je ta, da ne vidi in neče videti tega, kar je na bližniku in v njegovih delih dobrega, lepega, plemenitega, nego da s posebno slastjo išče le njegove slabosti, jih dviga na beli dan in na uradne akte, razprede njih pege v dolžino in širino, graja, obsoja, kaznuje, dokler vse dobrote popolnoma ne otemni, ne ubije v prizadetem vse tvoje sile, volje, energije in vere v pravičnost! Tisočkrat manj gorja bi bilo na svetu, ko bi videl vsak v človeku brata, stvarno presojal njegova dejanja, slabosti vzporejal dobrotam, te poveljeval in kazal nanje, veseleč se plemenitosti in s srcem izrekajoč sodbo. Kakor govori beseda:

Jaz pa vam povem, da bo vsak, ki se jezi nad svojim bratom, kriv sodbe! (Mat. 5, 22).

Ako smo delali dobro zaradi dobrega in ako je naš trdni sklep, takisto delati tudi v bodočih časih — ali smo opravičeni, da zahtevamo povračila za storjena dela ali vsaj obresti od tega, kar smo ustvarili s težkim trudom, ko nam je preinogokrat tisoč zaprek ležalo na poti in ko so nam — polena metali pod noge? Mi nečemo ničesar, kar ni utemeljenega v zakonu in v človeškem čustvovanju! Vse naše delo je vedno stremilo za tem, da zagotovimo našemu šolstvu svobodni razvoj, a svojemu stanu ugled, spoštovanje in človeka dostojno eksistenco! Potemtakem ne zahtevamo nič slabega, nič nemogočnega in nič takega, česar bi ne mogli zagovarjati in kar bi bilo vredno graje, obsodbe in kazni! Dobro delo samo zahteva po svoji plemeniti tendenci, da ga uvažujemo, spoštujemo in mu ne podtikamo zlosti, škodljivosti in nekorektnosti, ki jih absolutno nima! Tako je bilo vedno in tako je tudi sedaj, ko daje slovensko napredno učiteljstvo v polni meri cesarju, kar je cesarjevega! Mi hočemo samo pravičnosti in objektivnosti, ničesar drugega! Ako je bilo prej in je tudi sedaj drugače — eno upanje nas toči: bodočnost nam bo pravičnejša! Ta vera je rojena v našem delu, zato ni slepilo in omama. Onim pa, ki nas hočejo razumeti, govori beseda:

Ne delajte nič krivičnega v sodbi, pri vatlu in tehtnici in meri! (III. Moz. 19, 35).

Vojna.

je bilo vnetje rebrne mreže, in ta bolezen jo je priklenila poldrugo leto na dom. Ozdravela in čutila se je tako krepko, da je njena duša zopet zahrepenela po otroški okolici, zakaj prepričana je bila, da ji veseli otroški obrazi in ukaželjne otroške duše pridobé popolno zdravje. Z veseljem je sprejela suplenturo na vzorni šoli tovariša Azmanca Josipa na Breznici, in njena edina želja je bila, postati tu definitivna — tako se ji je vse priljubilo. »Presrečna bi bila, če se mi izpolni ta želja,« je pisala večkrat domov. Toda ni našla milosti — in to jo je bolelo in ji tudi pospešilo razvoj njene bolezni. Na Breznici je službovala od Velike noči do konca šolskega leta. — Ob času splošne mobilizacije leta 1914. je sprejela suplenturo na enorazrednici na Dobravi pri Kropi, ker je bil tovariš Josif poklican pod vojaško zastavo. Na Dobravi so jo kaj hitro vzljubili vsi, ki so le enkrat prišli v njeno bližino. In tudi ona se je vživela tako v to službovanje, da se je čutila vkljub svoji bolezni kakor preživljena

PROSLAVA CESARJEVEGA ROJSTNEGA DNE V GLAVNEM STANU.

Posebno slovesno se je praznoval cesarjev rojstni dan v našem glavnem stanu. Ob 9. uri zjutraj je bila vojaška masa, ki so se je udeležili vrhovni poveljniki nadvojvoda Friderik, načelnik generalnega štaba, generalni polkovnik baron Conrad-Hötzendorf, nemški častniki, ki so dodeljeni vrhovnemu poveljstvu, drugi visoki častniki in zastopniki civilnih in vojaških uradov. Ob 2. popoldne je bila slavnostna pojedina, ki jo je posebno povzdigovala navzočnost nemškega cesarja Viljema. Napitnico cesarju je govoril nadvojvoda Friderik in jo zaključil s trikratnim klicem »Hoch!« cesarju. Nemški cesar je po pojedini šel v grajski park, kjer je nagovoril več oseb. Po triurnem bivanju v nastanišču glavnega stana je cesar Viljem odpotoval, navdušeno pozdravljen po prebivalstvu.

ČRNOVOJNŠKA DOLŽNOST NA NEMŠKEM.

Oficijozno razglašajo, da nemška vlada sploh ne misli na podaljšanje črnovojniške dolžnosti, nego da je odpustila tudi že vpoklicane starejše letnike.

NEMŠKI VISOKOŠOLCI V VOJNI.

Vseučilišča v Nemčiji so poslala v vojno kakih 45.000 visokošolcev. Pred vojno je bilo na 22 vseučiliščih 53.000 visokošolcev, ki so bili nemški državljani, zdaj jih pa je 11.500, vstevši tudi ženske.

ITALIJANSKI KLERIKI POD ZASTAVO.

Profesor dr. M. Claar, ki je bil v Rimu poročevalec raznih klerikalnih listov, piše v »Zeitschrift für Politik«, da je 18.000 mož iz mlajše duhovščine sledilo klicu pod zastave in 2800 se jih je oglašilo prostovoljno za službo z orožjem.

AVSTRIJSKA POSLANSKA ZBORNICA,

ki ne zbora, odkar se je vnela vojna, je v tem času izgubila 35 članov, in si-

LISTEK

* Minka Vilmanova.

Ah, če te je v nebo poklical Bog: Glej, vzkliko je telo v lepó zelenje, ko rožica krasi dehteči log.

Dne 29. julija t. l. smo izročili materi zemlji telo izmučene tovarišice Minke Vilmanove, a njena čista duša se je dvignila visoko, visoko v kraje, kjer ni zavisti, ne sovraštva...

Pokojnica je bila rojena 8. septembra 1887 na Savi pri Jesenicah — na divni Gorenjski. Tu je obiskovala 4. razrede ljudske šole, a na to peti razred ljudske šole in 1. ter 2. razred meščanske šole v samostanu v Škofji Loki. — Odločila se je za učiteljski stan, a ker ni imela upanja, da bi bila sprejeta na c. kr. učiteljske v Ljubljani, je vstopila v Franca Jožefa višjo dekliško šolo v Ljubljani, kjer je dovršila vse tri letnike in tam je

tudi prebila »pedagoški tečaj« ter na to maturirala leta 1909. na ljubljanskem c. kr. učiteljskem s prav dobrim uspehom.

Prva njena služba je bila v Srednji vasi v znožju sivga Triglava. Nadvse je bila tu zadovoljna, zakaj naš starosta, njen šef Rihteršič, ji je bil pravi oče in oklenila se ga je s pravo otroško ljubeznijo. Toda le prekratek je bil ta njen sen! Zakaj že meseca junija naslednjega leta je bila imenovana za suplentino na težavni enorazrednici pri Sv. Križu nad Jesenicami, kjer je službovala skoro tri leta — seveda kot suplentinja. Pokojnica, že prej rahlega zdravja, si je tu nakopala pravzaprav smrt. Njena vestnost, njena marljivost ji ni dala počitka, in vkljub svetu zdravniku je vztrajala na svojem težavnem poslu. V tretjem letu svojega tamkajšnjega službovanja, pri Sv. Križu namreč, se je koncem meseca oktobra zgrudila ob katedru, utrujena in izmučena do onemoglosti. Prestrašeni otroci so obvestili njeno dobro gospodinjko, znano Kopišarjevo mamo, ki jo je na to skoro prinesla domov. Posledica te utrujenosti

Toda zavratna bolezen na pljučih ji je prečrtala vse račune. Skleniti je morala pouk že 21. junija. Še tisti večer je prišla domov v trdni naideji, da ji doma odleže in da se odpočije. In res je našla doma — večer počitek... Popoldne pred usodnim večerom je rekla svoji preskrbnici materi: »Saj se ne bojim smrti, pripravljena sem, a vendar bi neizrečeno rada še živela. Ako pa moram umreti, bi pa najrajša takoj«.

Pogreb, ki se je vršil dne 29. julija dopoldne ob 10. uri na Jesenicah, je pač dovolj jasno pokazal, kako priljubljena je bila pokojnica. Kakor malo ji je bila življenska pot potresena s cvetjem, tako je bila njena zadnja pot skoro s cvetjem posuta. Soba, kjer je sanjala zadnji sen, je bila takorekoč izpremenjena v cvetičnjak — komaj, komaj si našel njen zadovoljni obraz iz opojno dišečih cvetk.

K zadnjemu spremstvu so prihitele učenke z Dobrave ter ji poklonile v znak hvaležnosti prekrasen venec — »svoji ljubljani učiteljici«. Tudi krajni šol. svet, na čelu g. J. Bohinc z Dobrave, je